

האם יעקב ושמואל הנביא סמכו על ביטחונם בה?

וגם אם אכן שמואל שאל זאת במנגינה של פחד משואל, ניתן לומר שלא היה מתוך חשש אמיתי - רק כחלק ממערכת ההפצרות שלו, שהמלכות לא תקרע.

שהרי כל הלילה עמד בתפילה וזעקה, שלא תקרע מלכות ישראל משואל, ולא שח"ו באמת חשש בחוסר ביטחון בה'.

ולפי זה מה שנלמד מדבריו שבמקום שישכחא סכנתא יש להיזהר, זה רק מפני שאילו לשאר העולם שאינם חזקים בביטחון לא היה היתר לחשוש כשהסכנה מצויה - לא היה לשמואל פתחון פה לטעון שרוצה להימנע.

ומה שיעקב חשש והתחלק לשני מחנות - הוא חשש רק על העבדים והצאן, שהם לא נמצאים במדרגה גבוהה של ביטחון.

ואכן במחנה הראשון הוא התייצב עם כל נשיו וילדיו ללא חשש, כיוון שהיה רגוע וסמוך על ביטחונו בה'.

והאמר רבי אלעזר שלוחי מצוה אינן ניזוקין? היכא דשכיח היזיקא שאני, שנאמר 'ויאמר שמואל איך אלך ושמע שאול והרגני? ויאמר ה' עגלת בקר תקח בידך וגו'. [ח:]

הנה הרמב"ן אמר על הפסוק 'בטח בה' ועשה טוב' - שאפילו רשע ש'בטח בה' ייוושע, וא"כ יש להבין ממה חשש שמואל כשנשלח להמליך את דוד?

גם ניתן לשאול איך יעקב חשש שמא יגרום החטא - ומפני מה לא סמך על ביטחונו בה'?

אומר הגאון רבי יוסף יוזל הורביץ זצוק"ל [הסבא מנובהרדוק] שצריך לדעת מהי המנגינה שבה נשאלה השאלה?

ומנין לנו ששמואל שאל זאת מתוך נימה מפוחדת? אולי בירר באופן טכני באיזה מהלך עליו לנקוט, האם לצאת בהכרזה פומבית נגד רצונו וכבודו של שאול? או אולי להסוות את ההמלכה - כפי שאכן ה' הורה לו.

לא לתת לזולת תירוצים להקל

האחריות לא לתת לזולת פתח להקל על סמך הפרשנות השלילית.

ואכן **מרן הגר"ג אדלשטיין שליט"א** מעורר על האחריות שמוטלת על כל מי שיש לו צורת יהודי - לעשות קידוש ה' ולהיזהר שלא יחשדו בו.

יש דברים שאצל אנשים אחרים אינם נחשבים חטא - אבל אדם שנחשב בעיני הציבור - לגביו זה נחשב לחילול השם, ובפרט בני תורה שנחשבים מאד בעיני הציבור, עליהם לדקדק בכל מעשיהם לקדש שם שמים.

ומרן הגר"ג סיפר מעשה שהיה לפני הרבה שנים - זוג חילונים שאחד מהם רצה לחזור בתשובה, והשני לא רצה, עברו פעם בקיוסק ליד ישיבת חברון בירושלים, וראו בן ישיבה שותה כוס שתייה, והתפעלו מאד מאופן שתייתו, שהשתייה של בן תורה היא שתייה אחרת, ועשה עליהם רושם גדול, וחזרו בתשובה.

זוהי ההנהגה של בני תורה. וכיון שאנו נחשבים כל כך בעיני הציבור, זה מחייב אותנו להתנהג באופן המתאים לזה.

נישקלה לנפשיה? משום חשדא! דתניא גבאי צדקה שאין להם עניים לחלק - פורטין לאחרים ואין פורטין לעצמן, גבאי תמחוי שאין להם עניים לחלק - מוכרין לאחרים ואין מוכרין לעצמן, משום שנאמר 'והייתם נקיים מה' ומישראל'. [יג.]

הנה יש חובה לדון מי שיש לו יראת שמים לכף זכות - א"כ מדוע חוששים ליחשד' ולא סומכים על הציבור שידונו את גבאי הצדקה לכף זכות?

והנה מצאנו גם בהלכות חנוכה דיני הדלקה שנובעים רק מפני החשד, שמא יאמרו שלא הדליק, ולא סומכים על החיוב לדון לכף זכות!

אומר **מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א** שרואים מכאן שהטבע של האדם דבר ראשון לפרש כל דבר לכף חוב.

ומסבירים שהסיבה היא שכך האדם מוצא לעצמו היתרים לנהוג באופן פחות טוב, שהרי גם פלוני ואלמוני נהגו שלא כהוגן.

וממילא הזהירות של יוהייתם נקיים מה' ומישראל' כוללת גם את

לשמור את השמירה - מתערוזבת של רווחים צדדיים

אלא צריך לומר שבגלל חשיבות הכד המיוחד התאמץ לחזור, אבל אחרי שכבר חזר, התעכב להביא עוד פחים שנשארו שם.

ומבואר בגמרא שאם עושה דבר נוסף לאחר המצוה [מחפש מחט אחרי בדיקת חמץ] כבר אין עליו שמירה - ולכך היה לשרו של עשיו אפשרות לפגוע בכף יריכו.

ניתן להוסיף שהשורש הזה הצמיח את הענף שעלו בו בני חשמונאי - שמצד אחד נלחמו במסירות נפש עבור הקדושה,

אבל מצד שני ערבו גם תועלת עצמית של מלוכה ושררה, אחרי קיום המצווה, ולכן הם ניזוקו כשבא הורדוס.

מה שנוגע לנו שנדע להישמר כראוי מתרבות יוון על כל המסתעף ממנה, אך גם לשמור את השמירה שתהא זכה ונקיה - בלי תערובת של רווחים צדדיים.

והאמר ר' אלעזר שלוחי מצוה אינן ניזוקין? אמר רב אשי שמא תאבד לו מחט, ואתי לעיוני בתרה, וכה"ג לאו מצוה הוא וכו' דילמא בתר דבדק אתי לעיוני בתרה. [ח:]

הנה **המהרש"ל** כתב שהסיבה יעקב כל כך התאמץ עבור הפחים קטנים, היה זה כיוון שכד השמן נועד לצקות אותו ע"ג המזובת שנדר לעשות.

וא"כ יש להבין האם המלאך הצליח לגעת בכף ירכו הרי שלוחי מצוה אינם ניזוקים?

מתרץ הגאון רבי יונתן שרגא דומב שליט"א ע"פ מה שכתוב בשם **הש"ך** שאותו הפך הוא זה שנמשחו בו המשכן וכליו, ובו נעשה נס לצרפית ולאשת עובדיה, והוא הכד שמן שמצאו בני חשמונאי, ועדיין כולו קיים.

אך אם חזר רק עבור פך אחד מדוע אמרו חז"ל 'פחים קטנים'?

עם שכל ישר אפשר להבין כל דבר!!!

קידושי אישה.

רק ע"י עיון מדוקדק והשתעבדות מוחלטת לדבריהם, נוכל לזכות להתחבר אל שכל התורה ולכוון לאמיתיה של תורה.

מן הענין להביא מעשה שאירע אם אחד מגדולי ראשי הישיבות שליט"א שניחן גם בחוש טכני מפותח מאוד.

באחד הימים בדרך למסור שיעור בישיבה - עבר ליד תחנת משאיות, וראה נהג חרדי מתלונן בקול גדול ש'הלך לו יום עבודה', בגלל תקלה במנוע.

שקל הגאון בדעתו שיש כאן חיוב של 'עזוב תעזוב', וניגש להציע עזרה - הנהג פרץ בצחוק 'מה פראק מבין במשאית?! הציע לו הגר"ד לך תכין לך לעצמך קפה, ותיתן לי לנסות רק עד שהקפה מוכן.

מיד כשפתח את מכסה המנוע זיהה את הבעיה, כהרף עין פתר אותה, והחזיר לנהג את המפתחות, שיבדוק אם הרכב מתניע...

הנהג הופתע לחלוטין - ושאל בהכנעה - עכשיו אני באמת רוצה לדעת 'מה פראק מבין במשאית?!

ענה לו הגאון בקצרה 'למדתי מרבתי' - שוב שאל 'מי רבותיך? ענה לו - הגאון רבי שמואל רוזובסקי זצוק"ל!

אמר לו הנהג 'אמנם אני בעליבאת, אבל אני אחרי הכל אני גם בְּנֵי בְּרָקִי, ויודע שהגר"ש ודאי לא הבין ברכבים...'

ינכון' השיב לו מינייה וביה 'אבל הוא לימד אותי לחשוב ישר - ועם שכל ישר אפשר להבין כל דבר!!!'

רב אשי אמר דר' יהודה אדר' יהודה לא קשיא קמח וקלי תנו, הא דרב אשי בדותא היא. [יא.]

מנין לחז"ל שר' אשי לא אמר דברים אלו, והם 'בדותא', הרי יש דברי אמוראים שנשארים מוקשים ולא אומרים עליהם שהם כוזבים?

מסביר **הגאון רבי איזיק שר זצוק"ל** שהיה ברור לחז"ל מהי סברא אמיתית שניתן לאומרה - ומהי סברא שלא יתכן להעלותה על הדעת.

אנו יכולים להפריח סברות רבות ומגוונות, אבל אם הם לא מוכרחות ומעוגנות בדברי חז"ל והראשונים, אין להם משקל, ויתכן שהם מופרחות לחלוטין.

הכח של רבותינו ז"ל נבע מהשתעבדות מוחלטת ל'שכל התורה' - עד שיכלו לזהות בדקויות של סברות מה ניתן לומר, ומה בלתי אפשרי לומר.

ואפילו הלכות וסברות מסויימות שהתקבלו במסורת - יכלו להצביע ולומר שהם מיוחדות, ולא ניתן ללמוד מהם, ויתכן שמאחורי הפסק הנידון, עומדים שיקולים וסברות אחרות ממה שנאמר לנו.

אבל אנו בקוצר דעתנו - אין לנו את המשקל הנכון להבחין מהי סברא ישרה, ולכן אנו חייבים להתלות באילנות גדולים - ולחפש בסיס איתן לכל סברא.

ואפילו מונחים והגדרות חייבים להיות מבוססים על דבריהם - כמו שטרחו להגדיר במדויק מהו 'יחם', מהו 'תלמיד', לגבי

השבת לא תעב את הגאולה

ומסבירים שהיות ואנו עבדים של בורא העולם - עבד אינו מחשב חשבונות של רווח והפסד אלא עושה מה שמצווים אותו.

תירוץ נוסף מתרץ **הגאון רבי אלחנן בונים וסרמן זצוק"ל הי"ד** שעם ישראל לא יפסיד כלום משמירת השבת - ובוודאי לא את ביאת משיח!!!

אלא הכוונה היא שאם ה' יראה שהם ראויים להיגאל בערב שבת - יקדים את גאולתנו מוקדם יותר.

ולכן אם בערב שבת הוא עדיין לא בא, סימן שהיום הוא לא יבוא. וכך מיושב מדוע הוא אמור לחשוש לאיסור תחומין - ולא נתיר לא לעבור מצד פיקוח נפש, שהרי ודאי שביאתו תציל נפשות מישראל!

אלא ברור שהשבת לא תהיה ח"ו סיבה לעיכוב הגאולה, אלא אדרבא רק להקדמתה!!!

אמרו לו כבר מובטח להן לישראל שאין אליהו בא לא בערבי שבתות ולא בערבי ימים טובים מפני הטורח. [יג.]

ברש"י מבואר שהטעם הוא כדי שאלהיו לא יפריע לישראל בהכנת הסעודה, ויתבטלו מעונג שבת.

ויש להבין הרי השמחה שתגרום ע"י ביאת הגואל היא גדולה עשרת מונים מהעונג שיכול להיות בסעודת שבת הכי דשנה שיש?

מן הגר"י? סולוביצי'ק זצוק"ל הוכיח מכאן שכל ה"עניינים" וכל ה"תיקונים" אינם כדאיים אם יצריכו לעבור פעם אחת על דין אחד מדיני התורה!!!

ואפילו שיש סיכון שאם לא יבוא אליהו בערב שבת תוחמץ השעה - ויצטרכו להמתין להזדמנות אחרת.

אף על פי כן, אין אפשרות לבטל את דיני סעודת השבת, אפילו פעם אחת!

למה צריך לבדוק את החמץ ג' פעמים?

יותר אפילו חמץ שנתעלם מן העין והשתכח במקומות נסתרים לחלוטין.

והראיה לדבריו היא שהגמרא לא הביאה את הפסוקים לפי סדר כתיבתם בתורה - אלא דווקא לפי הסדר הזה.

אולי ניתן להטעים את העניין עם הסברא שכתב **הגאון רבי משה פיינשטיין זצוק"ל** - שטבע האדם לחפש דבר שוודאי נעלם ממנו, יותר מאשר מי שבדק מספיק.

לדוגמא אדם שבסיום הנסיעה סורק את מקומו, לוודאות שלא שכח משהו, מרפרף בקלות על מקומו, לעומתו מי שאיבד משהו, מחפש הרבה יותר, וחושש שמא לא חיפש היטב.

כך שיש דרגות רבות ביסודיות בדיקה, וא"כ ר' יהודה בא לומר שבבדיקת חמץ נדרשת בדיקה ברמה הגבוהה ביותר.

ר' יהודה אומר בודקין אור י"ד ובי"ד שחרית ובשעת הביעור וכו'

מ"ט דרבי יהודה רב חסדא ורבה בר רב הונא דאמרי תרווייהו כנגד שלש השבתות שבתורה 'לא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאור', 'שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם', אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם'. [ז:]

הנה בהווא אמיןא הגמרא הבינה שלדעת ר' יהודה מצוות 'בדיקת חמץ' היא לבדוק ג' פעמים - ויש להבין מה הענין בכפילות המשולשת הזו?

מסביר **הגאון רבי יצחק פנחס גולדווסר שליט"א** שבשלושת הפסוקים נרמזו שלושה רבדים של בדיקה.

הא' - 'לא יראה' - לפנות את החמץ הגלוי מהפרהסיה של המרחב הציבורי.

הב' - 'לא ימצא' - לבער גם חמץ שאינו חשוף לעין כל, אלא מוטמן וארוז במחבוא.

הג' - 'תשביתו שאור מבתיכם' - לערוך בדיקה מדוקדקת, שלא

לתגובות הערות והארות וכן לקבלת הגיליון במייל

ניתן לפנות לכתובת: peninim88@gmail.com

הפנינים מלוקטים ונערכים בשינויי עריכה וקיצור נדרשים